הרי זו תמורת עולה דברי ר"מ. כפ"ב דזבחים (ד' ג. וש"נ) אמרי' הרי זו תמורת עולה ושלמים מהו אמר אביי כהא דתלי מודה ר"מ וטעמא דתליי כדמפרש בפ' כילד מערימין (תמורה ד' כו. וש"נ) דטעמא דר"מ [א] משום דהוי כמו תחול זו ואח"כ תחול זו מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורת עולה תמורת שלמים אבל רבא פליג עליה וקאמר דעדיין היא מחלוקת דקסבר רבא דטעמא של ר"מ משום דדעתו של אדם אם יכולין שיהם לחול יחולו ואם לאו תפוס לשון ראשון דדעתיה דאקמא: **ונמלך** תוך כדי דיבור כו'. למאי דסבר נמי הש"מ דרבי יוסי סבר תוך כדי דיבור לאו כדיבור דמי [ב] נראה דכשמתכוין לכך ואמר היום תמורת שלמים ולמחר תמורת עולה לאין דבריו קיימים והוו כמו דברים שבלב ודוקא תוך כדי דיבור הוא דמהני דלענין לפרש דבריו מהני תוך כדי דיבור [ג]: **הרי** תוך כדי **דיבור** הוו. הש"מ תוך כדי דיבור דתמורה איירי תוך כדי דיבור גדול וכיון דתוך כדי דיבור קטן אית ליה ותוך כדי דיבור גדול ליה נראה דתוך כדי דיבור גדול אין מועיל כלום אפי' לפרש דבריו דלא הוי אלא כאומר היום תמורת עולה ולמחר תמורת שלמים דהוו דבריה שבלב וה"פ דבריה"מ אם לכך נתכוין תחילה כלומר שאומר [ד] תוך כדי דיבור קטן [ה] שדומה לנתכוין תחילה לכך דבריו קיימים ואפי' לא נתכוין נמי [ו] כיון דכדיבור דמי אבל בנמלך כלומר שאומר תוך כדי דיבור גדול שדומה כמו נמלך הרי זו תמורת עולה אפי'

נתכוין תחילה לשמיה:

כדי שאילת תלמיד לרב. דאמר בפרק תפלת השחר (ברכות ד' מ: וש"נ [ז]) הנותן שלום והמחזיר שלום לרבו גורם לשכינה שתסתלק מישראל הייינו כשנותן שלום לרבו כמו לחבירו כמו שאמר ליה שלום עליך ולא אמר רבי והא דאמר בפ' ל"ע (שבת ד' פט.) כלום יש עבד שנותן שלום לרבו עבד שאני שאימת רבו עליו וכשום עניין אין ליתן לו שלום:

כי ליה לרבי יוסי כדי שאילת תלמיד לרב. תימה דרב אחא מדיפתי דאמר בפ"ק דמכות (דף ו.) ובפרק שבועת העדות (שבועות דף לא.) תלמיד לרב כמאן דלרבנן ליה להו כלל כדי דיבור אפי' כדי דיבור קטן ור' יוסי נמי כתלמיד לרב מודי דלאו כדיבור דמי וי"ל דסבר לה כבריתא דמי שאמר הריני מזיר ושמע חבירו ואמר ואני (מזיר דף כא. וש"נ) וכן הלכתא דתוך כדי דיבור כדיבור דמי והכי פסקינן הלכתא בנדרים בפרק בתרא (דף פז.) דתוך כדי דבור כדיבור דמי חוץ ממנגדף ועובד ע"ז ומקדש ומגרש ואפי' בכדי שאילת תלמיד לרב כרים לקים וכרב אחא דמכות (דף ו.) ושבועת העדות (שבועות דף לב.) ושיעור כדי שאילת שלום תלמיד לרב מפרש ר"ת דהיינו טעמא דכשאדם מעיד עדות או עוסק במקח וממכר וחבירו נותן לו שלום או רבו ע"כ יש לו להשיב ולהפסיק כדאמר בברכות (ד' ו:) הנותן שלום לחבירו ואין מחזיר נקרא גזלן שנאמר גזילת העני בבתיכם [ד] ולכך מיקרו חכמים שלא יהיה זה חשוב בנזיר (ד' כ:) דקאמר תוב לא שבקת רווחא לתלמיד ומיהו בפ' בתרא דנדרים (ד' פז.) אין מתישב טעם זה לענין קריעה דכסבור שמת וקרע ואח"כ מת אם אמר תוך כדי דיבור יצא ידי קריעה ואם לאו לא יצא ידי קריעה והתם מאי שייך שיעור זה [ה] ושמא לענין קריעה הקילו [ו]: **אמר** ליה אביי לא דאפכינהו ואזמינהו ממאי מדסיפא כו'. נראה לר"י דכל סוגיא זו כפי מאי דס"ד השתא דדיוקא דרבא הוי מרישא אבל לפי האמת מסקנא דדיוקא דרבא מסיפא ולא אמר אביי דה מעולם אלא בני הישיבה היו מתרלים כן אליבה דאביי לפי מה שהיו סוברים דדיוקא דרבא מרישא אבל לפי המסקנא (ז) דאמר אביי דרישא בשלם כתות כדאוקמא רבא בלא מיפך והזמה ובסיפא בשתים במיפך ובהזמה ולאו דוקא נקט אביי אפכינהו תחילה דאם כן איתכחשו להו [ח] אלא מעיקרא אזמינהו והדר אפכינהו מ"ג מעיקרא אפכינהו ואזמינהו תוך כדי דיבור ונראה לר"י דאביי מוקי לה [ט] בג' כתות כדמוכח לקמן דקאמר ואביי אמר לך בשלמא רישא לא סגי בלא ג' כתות דקתני שהרי הרב אומר כן [יא] ואיירי דמציעאי נמי אפכינהו ואזמינהו לקמאי דהשתא לא איתכחשי מציעאי כלל וליכא למידק מינה דהכחשה תחילת הזמה היא דמשלמי [יב] וכי קתני נמצאו זוממין מציעאי משלמין מ"ש למיתני ומיהו אין לנו לריכין כלל להיפוך בתרתי למציעאי דכיון דהחומו ממילא קיימא עדות קמאי ובקונטרי פי' דאביי מוקי רישא בג' כתות כמו סיפא ויש לייסב הא דקתני שהרי הרב אומר כן דמעיקרא ודלא ידענין דאפכינהו והוה קשה לן מאי שהרב אומר כן אבל השתא [יג] דאפכינהו שמא הרב בעדותן של אלו [יד] שאין מחייבים אותו כ"א דמי אן לפי שידע שיבאו עדים [טו] שיחייבו אותו דמי עין [טז] ולפי זה איכא לאוקמי כל סוגיא זו לפי האמת דרבא לא הבית הרישא אלא לדקדק הימנה דסיפא איירי בשלש כתות כמו רישא ואביי מהדר ליה דוק ולאידך גיסא מדסיפא סגי בג' כתות ובמיפך והזמה רישא נמי סגי בג' כתיתות ואין לך ראיה מסיפא מכח רישא דאיכא לאוקמי כולה בג' כתות והא דקאמר לקמן בשלמא רישא לא סגי בלא שלש כתות ה"ק אי נמי לא תמיישב לך שהרי הרב אומר כן אי לא מוקמת לה בשלש כתות מכל מקום סיפא איירי בג' כתות ואם תאמר אי בג' כתות מוקמת לה לרישא אמאי משלמי דמי עין לעבד תקשה ליה

מדסיפא

לאו כדיבור דמי. והוו ליה שני עדיות ומשום חדא לא אתכחש אידך דמשעת דיבור אחרון נפקלו ולא משעת דיבור ראשון: **כדיבור דמי.** וכחד עדות דמי והרי פסולין היו באותה שעה: ה"ג **הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים.** ולא גרסינן ותמורת שלמים: **הרי זו תמורת עולה דברי ר"מ.** דלית ליה לר"מ תפוס לשון ראשון: **דבריו קיימין.** ותרעה על שתסתלק ותימכר ויצא בדמי חליה עולה ובדמי חליה שלמים: **שהוכחשו ונכפוף הוזמו נהרגין.** וכשנגמר הדין על פיהם קודם שהוכחשו אמרה רבא שאם לא נגמר הדין עדיין אפילו הוחמו מתחילה אין נהרגין שאין העדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין והכי מיתוקמא בסיפא דשמעתין [ט] כגון דאתו בי תרי ואמרי הכי ופסקונה לדינא אפומייהו: **שהוכחשו.** שיש אומרים הרג ושיש אומרים לא הרג: **ונכפוף הוזמו.** שבאת כת שלישית ואמרה עמנו היתה נהרגין: **שסימא אם עין עבדו.** ויצא לחירות ואח"כ הפיל את שינו ומייב ליתן לו דמי שינו: **שהרי הרב אומר כן.** כלומר דיתא ליה לרב בסהדותא דהכי ולקמן מפרש מאי ניחותא: **ש"מ הכאשה תחילת הזמה היא.** דאי לאו תחילת הזמה היא מאחר שבטלה עדותן מי אית בהו דין הזמה: **אמר ליה אביי לא.** אי דהוכחשו על ידי כת ראשונה שוב אין לך כת שלישית מזימתן והכא כשאין שם כת ראשונה אלא הם ודקשיא לך דמי עבד לרב בעי לשלומי הכא כגון שכת שניה אפכינהו ואזמינהו שאמרו להם אותו היום שאתם אומרים עמנו הייתם במקום פלוני אבל ביום אחר הוה ואיכא הוה דממה נפשך עבד נפיק לחירות והן משלמין לו דמי עין שרגו להפסידו ויתא ליה לרבו [יא] דיפוק בעינו ויתן לו דמי שינו. ואי קשיא הואיל ראשונים הם מאי הוי מפסדי ליה הא לחירות הוי מפקי ליה ואכתי דמי עבד לרב בעי לשלומי לקמיה [עד.] פריך ליה ומוקמינן לה בשעמד בדין:

מדסיפא

צא א ב מיי' פ"ג מהל' תמורה הל' ד סמג לאוין שמה:

צב ג מיי' פ"ג מהלכות שבועות הלכה יז וש"כ מהל' עדות הל' ג:

צג ד מיי' פי"ח מהל' עדות הלכה ד סמג עשין קי טוש"ע סי' לח:

צד ה ו מיי' פרק כא מהל' עדות הל' ד:

רבינו חננאל

לאו כדיבור דאמי ועדות גניבה חלוקה היא מעדות טביחה וכל אחת בפני עצמה עומדת כשהוזמו על הטביחה עדות הגנבה קיימת. ור' יוסי סבר תוך כדי דיבור כדיבור דאמי ועדות אחת היא. ואקשינן, וסבר ר' יוסי תוך כדי דיבור כדיבור דאמי, והתנן (תמורה כה. ב) הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים וכולי, עד אבל אם אמ' תמורת עולה ונמלך ואמ' תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה. ואמ' רב פפא נמלך תוך כדי דיבור, אף על פי כן לאו כדיבור דאמי דהא אמ' הרי זו תמורת עולה. ופרקינן, (תוך) [תרי] תוך כדי דיבור הוו, אחת מידה ארוכה ואחת קצרה. והא דתמורה כדי שאילת שלום תלמיד לרב, הוה שלום עליך רבי דנפיש, ולפיכך אמר ר' יוסי לאו [כדיבור דאמי אבל בכדי שאילת הרבי לתלמיד] שלום עליך, אית ליה דהא מדה קצרה היא. וגרסינן בפרק יש נוחלין (ב"ב קטז. ב) [והילכתא כל תוך כדי דיבור כדיבור] דאמי בר מעבודה זרה וקידושין. פיר' אם אמ' אדם בהמה זו לעבודה זרה אף על פי שחזר בו תוך כדי דיבור ואמ' לאו כבר נאסרה הבהמה ההיא, וכן הנותן קידושין לאשה ואחר שקבלה הקידושין בתוך [כדי] דיבור חזר בו קידושיו קידושין. וכן דין (נדרים פז. א) מברך את השם, וכן דין הנותן גט לאשתו אף על פי שחזר בתוך כדי דיבור אסורה היא לכהן. אמ' **רבה עדים שהוכחשו**, כגון שבאו עדים ואמרו אותו היום שאמרתם פלוני הרג את פלוני במקום פלוני, ההורג או הנהרג היה עמנו באותו היום במקום יתר ממהלך יום מן המקום שאתם מעידין שהרגו באותו מקום וכיוצא בו, ולבסוף הוזמו נהרגין שהכחשה תחלת הזמה היא אלא שלא נגמרה. אמ' רבה מנא אמינא לה דתניא מעידנו באיש פלוני שסימא עין עבדו ואחר כך הפיל שנו שהרי הרב אומ' כן ונמצאו זוממין משלמין דמי עין לעבד. ולא מפשטה כלל, דפשוט' דאית בהו תלתה קושיי, ופשוטות הן. ותריצנה הכי, כגון דאתו תרי קמי הני ואשהידו דרבו הפיל שנו ריצא בו לחירות ואחר כך הוציא עינו דבעי למיתן ליה דמי עינו לההוא עבדא, ואתו הני ואמרו הוציא את עינו מקודם ריצא בה לחירות ואחר כך הפיל שנו והרב אומ' כן. והעדים הראשונים מכחישין לשנים ואומרין לחן שנו הפיל תחלה ואחרי כן הוציא עינו ודמי עינו חייב ליתן לו. והלך העבד והביא עדים והזימו לעדים השניים שהכחישום הראשונים, ושנינו דמי משלמין דמי עין לעבד, שמע מינה דהכחשה תחלת הזומה היא ולפיכך משלמין. ודחה **אביי** להדין תירוצא ואמ' לא העידו מקודם שלאלו אחרים כלל ואין שם הכחשה כלל, ובריתא כגון דאתו תרי שהדי בתר דאשהידו קמאי שסימא עין עבדו וכולי'. ואמרו להני שהדי אותו היום שהעידתם שסימא עין עבדו עמנו הייתם במקום פלו' ומקודם לכן הפיל שנו ויצא בו לחירות ואחר כן סימה עינו ואין זו הכחשה אלא הזמה היא כולה. ממאי דייק הכי דרישא לא מיתוקמא בשום ענין רק דוקא בג' כתות. י"ב. שהרי לא הוכחשו קודם הזמה. י"ל. יג. דאוקמינהו. י"ל. יד. הראשונים. י"ל. טו. שיודעים האמת. י"ל. טז. כמו שבאו לבסוף. י"ל.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אמר וכו' לפי המסקנא קאמר אביי דדישא בשלש כיתות וכו' לא סגי דבלאו ג' וכו' תחלת הזמה היא מדמשלמי וכו':

מוסף רש"י

הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים. שהעמיד בהמת חולין אצל שמים, אחת עולה ואחת שלמים ואמר הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים, הרי זו תמורת עולה. תפוס לשון ראשון ואין קדושה חלה על קדושה (זבחים ל.). **דברי** ר' מאיר. דר' מאיר אית ליה תפוס לשון ראשון (תמורה כה:). **הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות כאחד.** והוצרך להקדיש זה אחר זה (זבחים ל.). **דבריו קיימין.** וחליה תמורת עולה וחליה תמורת שלמים, ותרעה עד שתסתלא ותמכר ויצא בדמי חליה תמורת עולה ובדמי חליה תמורת שלמים, ובהכי עבקינן שהיו לפניו עולה ושלמים כשהמיר את זו בהן (תמורה כה: וכעי"ז זבחים שם).

מוסף תוס'

א. לאו משום תפוס לשון ראשון [אלא]. תוס' תמורה כו ע"ב ד"ה אמר. ב. לפום ריהטא משמע דהא דקאמר אם נתכוון מתחילה לכך הרי זו עולה ושלמים, אין צריך שיהא בתוך כדי דיבור, דכיון דלאו כדיבור דמי מה מועיל תוך כדי דיבור. וא"כ אף כשאמר היום תמורת עולה ולמחר תמורת שלמים, הואיל ונתכוין מתחילה לכך הויא עולה ושלמים, וזה דבר תימה. אמנם. רבינו יעקיב בשיעמ"ק. ג. דהא דאמר לאו כדיבור דמי הני מילי בנמלך שרוצה לחזור מדיבורו הראשון, אבל הכא שאינו חוזר ממה שאמר אלא רוצה שתהא עולה ושלמים בהא מהני תוך כדי דיבור שנקרים כל דיבורו ולא אמרינן תפוס לשון ראשון. רבינו יעקיב בשיעמ"ק. ד. תמורת שלמים. תוס' זבחים ל ע"א ד"ה אמר ר' יוסי. ה. של תמורת עולה. תוס' זבחים שם. ו. ואפי' עומד וצווח שלא נתכוין לכך, הואיל ואי אפשר להוציא ב' שמות כאחת דבריו קיימין. תוס' זבחים שם. ז. [ושמא] לא יתן לו שלום, שאם יתן לו שלום לא יוכל להזור בו במקחו. תוס' ד"ב קטן ע"ב ד"ה ונלכתא. ח. תוס' ב"ב שם: רי"ל דלא פלוג רבנן. ט. מעיקרא. ר"פ. י. מהשתא. ר"פ. יא. אע"ג דהתם קאי לפי המסקנא, דרבא מסיפא דייקא, מ"מ משמע לישנא דהכי דאי לא הוה מתוקמא בשום ענין רק דוקא בג' כתות. ר"פ. יב. שהרי לא הוכחשו קודם הזמה. ר"פ. יג. דאוקמינהו. ר"פ. יד. הראשונים. ר"פ. טו. שיודעים האמת. ר"פ. טז. כמו שבאו לבסוף. ר"פ.

א) זבחים ל. תמורה כה: גדרים סט:, ב) [ע"ש בתמורה כה: דמיגלא דרב פפא דאיתמר אמשנה הקודמת שם], ג) [כתובות יט:], ד) תוספת' תמכות פ"ל, ה) [לקמן עד.], ו) בס"א: להפסידו דאמ', ז) [ד"ה ונתומן], ח) וע' בר"ן בנדרים שם ד"ה ונלכתא בנתום, ט"ג תקט: ד"ה ונלכתא,

---

מדסיפא במיפך והזמה רישא נמי במיפך והזמה דקתני סיפא מעידנו את איש פלוני שהפיל את שן עבדו וסימא את עינו שהרי העבד אומר כן ונמצאו זוממין משלמין דמי עין לרב היכי דמי אי דלא קא מודו להו בתראי בחבלא כלל דמי כוליה עבד לרב בעי שלומי ליה אלא פשיטא דקא מודו כולהו בחבלא ודקא (ה) אפכינן ואזמינהו והיכי דמי אי דקא מאחרי אחורי הני בתראי אאכתי דמי עבד לרב בעי שלומי דכי מחייבי ליה לגברא אכתי גברא לאו בר חיובא הוא אלא דקא מקדמי קדומי הני בתראי ואי דלא עמד בדין אכתי דמי כוליה עבד לרב בעי שלומי ליה דאכתי גברא לא מיחייב אלא דעמד בדין א"ל רב אחא בריה דרב איקא לרב אשי דוקיא דרבא מהיכא אילימא מרישא רישא מי קא מתכחשי מציעאי כיון דאי לא מתזמי סהדותא כוותייהו קא קיימא דדינא כוותייהו פסקינן דיש בכלל מאתים מנה הלכך קמאי הוא דקא מתכחשי מציעאי לא מתכחשי מידי אמר ליה רבא סבר מדרישא בשלש כיתות סיפא נמי בשלש ודייק מסיפא כגון דאתו בי תרי ואמרי הפיל את שינו וסימא עינו ופסקיניה לדינא אפומייהו ואתו בי תרי אחריני ואמרי סימא את עינו והפיל את שינו דקא מכחשי להו להני קמאי ונמצאו זוממין קמאי משלמין דמי עין לרב ואי סלקא דעתך הכחשה לאו בתחילת הזמה היא אמאי משלמי הא אתכחשו להו מעיקרא אלא שמע מינה הכחשה בתחילת הזמה היא ואביי אמר לך בשלמא רישא לא סגי דלא שלש כיתות שהרי קתני הרב אומר כן אלא סיפא למה לי שלש כיתות שהרי העבד אומר כן עבד כל דהו מימר אמר דניחא ליה דניפוק לחירות מתקיף לה ר' זירא אימא סימא את עינו

ניפוק

אמר. הרבה יש לתמוה אמאי קאמר כל דהו לגמרי בתין לסיועיה (ט): הוה

כשעמד בדין. על החבלות הללו ע"י עדים אחרים בב"ד אחר וחייבוהו להניח העבד וברח דהשתא אי קאתי בעלים קמן הא לא מהניא ליה הודאה וקתבע ליה האי עבד הפלת את שיני וסימת את עיני והעמדתיך בדין ונתחייבת לי דמי עיני והכיא עדים אלו על כך ואתו סהדי אחריני ואפכיהו ואמרו לא חייביהו ב"ד אלא דמי שן ואזמינהו הלכך בין רישא ובין סיפא אדמי עבד לא מחייבי דהא ממונא דעין אית ליה גביה מבית דין קמא וקבעו הני לפיטרייה ובסיפא משלמי דמי עין לרב דקא מחייבי ליה אשקרא וע"כ בדאפכיהו מוקמת ליה דאי לאו הכי כיון דליכא סהדי אבי דינא קמא כוליה עבד בעי שלומי: דוקיא דרבא. דהכחשה תחילת הזמה היא מהיכא: אילימא מרישא. דמוקי לה בשלש כיתות סוף סוף מי קא מיתכחשו דמיהו עדותן בטילה בהכחשה דקמאי הא אי לאו מיתזמי דינא כוותייהו פסקינן ויהיב דמי שן דישנו בכלל עדות הראשונים ומשום הכי מהניא בהן תורת הזמה אבל גבי שנים אומרים הרג ושנים אומרים לא הרג דאיתכחוש קמאי ולא קטלינן ליה ולעולם (ו) אימא לך כיון דבטיל סהדותייהו לא מהניא בהו תורת הזמה: מדרישא. מוכחא בשלש כיתות דקתני שהרי הרב אומר כן אלמא דאתו כת אחריתי בריתא ליה דמי עין: סיפא נמי בשלש. כיתות ונהי דלא אפשר דתהוי כת אחריתי קודמת דא"כ דקמאי אמרי סימא והדר הפיל והכי אמרי הפיל והדר סימא לא מיגמר דינא אפומייהו למיתן דמי עינא אלא דמי שן והוי בכללא דתרוייהו וכיון דלא גגמר הדין על פיהם לא מחייבי הני מציעאי בהזמה דכת שלישית מיהו הכי מוקי לה דאתו הני בי תרי בריתא ואמרי הפיל והדר סימא ופסקינן לדינא אפומייהו כו': דקא מכחשי לקמאי. ובטלה עדותן דלא יהיב דמים היתיריים וקתני דכי נמצאו זוממים על ידי כת שלישית משלמין: אלא סיפא נמי. לאוקמה בדוחקא בשלש כיתות הא בתרי סגיא ובדאפכיהו ואזמינהו ורישא כדמשמע בשלשה ולא בדאפכיהו ומיהו מינה ליכא למידק מידי:

ניפוק

כדפרכינן לעיל בתר דמפקי ליה לחירות דמי עין בעי לשלומי ליה ויכולין לומר לעובדא בתמו (א) כדאמר כפ' היו בודקין (סנהדרין מא.) (ב) דיכולין לומר לאוסרה על בעלה בתמו וי"ל דלמאי דמוקי לה השתא במיפך והזמה מסקינן דאיירי כשעמד כבר בדין ומסתמא כבר נתפרסם הדבר שיצא העבד לחירות והרב בעצמו מודה כדקתני שהרב אומר כך (ג) שעמד בדין וכל עיקר שבתין לדין עכשיו לפי שהעבד תובע דמי עינו ומזמין את הרב לדין ורבו מודה לו דמי שינו (ד) לכך כי אתו סהדי (ה) לא אתו אלא לגרע כחו של עבד אשם יבאו עדים על דמי עינו לא יהיה ממש בדבריהם (ו) ויודעים הם שיבאו עדים אבל מעיקרא לא הוה ידעינן דמיירי כשעמד בדין אפי' הרב מודה כמה פעמים לריך העבד לעדים דמודה בקנס פטור משום הכי פריך שפיר בתר דמפקי ליה לחירות כו' וא"ת למה דחק אביי לאוקמי לסיפא במיפך והזמה כיון דבעמד בדין מוקמינן לה יאמר שהעבד תובעו דמי עינו והרב מודה לו דמי שינו והביא עבד עדים דהפיל את שינו וסימא את עינו ובאו עדים והזימוס וי"ל דודאי ה"ה כך שוה אם מיפך הוה ע"י הודאת הרב כמו על פי עדים אלא אורחא דמילתא נקט שאין רגילות הרב להודות כלל אלא כשיש עדים בדבר:

דאכתי גברא לא מחייב. (ז) אין הטעם משום דאי הוה בעי הוה אתי לב"ד ומודה ומיפטר דאפי' לשמואל דאמר לקמן (דף עב.) מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב הכא כיון דלא עמד בדין לא משגינן לגברא בר חיובא לענין קנס כדפרישית בסוף המניח (לעיל לג. וסס: ד"ה איכא) בשמעתין דהוחלט השור: **ונמצאו** זוממים קמאי. בהך סיפא הולך לומר שהעדים שהוזכרו בברייתא שהוזמו הם היו ראשונים משום דלריך לומר דפסקינן לדינא אפומייהו דאין העדים זוממים משלמים עד שיגמר הדין על פיהם ואם לא שבאו מתילה לא ה"מ למפסק דינא אפומייהו (ח) אבל בריש אע"פ שבאו לסוף פסקינן דינא אפומייהו: **עבד** כל דהו מימר

מדסיפא במיפך והזמה רישא נמי במיפך והזמה דקתני סיפא מעידנו את איש פלוני שהפיל את שן עבדו וסימא את עינו שהרי העבד אומר כן ונמצאו זוממין משלמין דמי עין לרב היכי דמי אי דלא קא מודו להו בתראי בחבלא כלל דמי כוליה עבד לרב בעי שלומי ליה אלא פשיטא דקא מודו כולהו בחבלא ודקא (ה) אפכינן ואזמינהו והיכי דמי אי דקא מאחרי אחורי הני בתראי אאכתי דמי עבד לרב בעי שלומי דכי מחייבי ליה לגברא אכתי גברא לאו בר חיובא הוא אלא דקא מקדמי קדומי הני בתראי ואי דלא עמד בדין אכתי דמי כוליה עבד לרב בעי שלומי ליה דאכתי גברא לא מיחייב אלא דעמד בדין א"ל רב אחא בריה דרב איקא לרב אשי דוקיא דרבא מהיכא אילימא מרישא רישא מי קא מתכחשי מציעאי כיון דאי לא מתזמי סהדותא כוותייהו קא קיימא דדינא כוותייהו פסקינן דיש בכלל מאתים מנה הלכך קמאי הוא דקא מתכחשי מציעאי לא מתכחשי מידי אמר ליה רבא סבר מדרישא בשלש כיתות סיפא נמי בשלש ודייק מסיפא כגון דאתו בי תרי ואמרי הפיל את שינו וסימא עינו ופסקיניה לדינא אפומייהו ואתו בי תרי אחריני ואמרי סימא את עינו והפיל את שינו דקא מכחשי להו להני קמאי ונמצאו זוממין קמאי משלמין דמי עין לרב ואי סלקא דעתך הכחשה לאו בתחילת הזמה היא אמאי משלמי הא אתכחשו להו מעיקרא אלא שמע מינה הכחשה בתחילת הזמה היא ואביי אמר לך בשלמא רישא לא סגי דלא שלש כיתות שהרי קתני הרב אומר כן אלא סיפא למה לי שלש כיתות שהרי העבד אומר כן עבד כל דהו מימר אמר דניחא ליה דניפוק לחירות מתקיף לה ר' זירא אימא סימא את עינו

ניפוק

אמר. הרבה יש לתמוה אמאי קאמר כל דהו לגמרי בתין לסיועיה (ט): הוה

כשעמד בדין. על החבלות הללו ע"י עדים אחרים בב"ד אחר וחייבוהו להניח העבד וברח דהשתא אי קאתי בעלים קמן הא לא מהניא ליה הודאה וקתבע ליה האי עבד הפלת את שיני וסימת את עיני והעמדתיך בדין ונתחייבת לי דמי עיני והכיא עדים אלו על כך ואתו סהדי אחריני ואפכיהו ואמרו לא חייביהו ב"ד אלא דמי שן ואזמינהו הלכך בין רישא ובין סיפא אדמי עבד לא מחייבי דהא ממונא דעין אית ליה גביה מבית דין קמא וקבעו הני לפיטרייה ובסיפא משלמי דמי עין לרב דקא מחייבי ליה אשקרא וע"כ בדאפכיהו מוקמת ליה דאי לאו הכי כיון דליכא סהדי אבי דינא קמא כוליה עבד בעי שלומי: דוקיא דרבא. דהכחשה תחילת הזמה היא מהיכא: אילימא מרישא. דמוקי לה בשלש כיתות סוף סוף מי קא מיתכחשו דמיהו עדותן בטילה בהכחשה דקמאי הא אי לאו מיתזמי דינא כוותייהו פסקינן ויהיב דמי שן דישנו בכלל עדות הראשונים ומשום הכי מהניא בהן תורת הזמה אבל גבי שנים אומרים הרג ושנים אומרים לא הרג דאיתכחוש קמאי ולא קטלינן ליה ולעולם (ו) אימא לך כיון דבטיל סהדותייהו לא מהניא בהו תורת הזמה: מדרישא. מוכחא בשלש כיתות דקתני שהרי הרב אומר כן אלמא דאתו כת אחריתי בריתא ליה דמי עין: סיפא נמי בשלש. כיתות ונהי דלא אפשר דתהוי כת אחריתי קודמת דא"כ דקמאי אמרי סימא והדר הפיל והכי אמרי הפיל והדר סימא לא מיגמר דינא אפומייהו למיתן דמי עינא אלא דמי שן והוי בכללא דתרוייהו וכיון דלא גגמר הדין על פיהם לא מחייבי הני מציעאי בהזמה דכת שלישית מיהו הכי מוקי לה דאתו הני בי תרי בריתא ואמרי הפיל והדר סימא ופסקינן לדינא אפומייהו כו': דקא מכחשי לקמאי. ובטלה עדותן דלא יהיב דמים היתיריים וקתני דכי נמצאו זוממים על ידי כת שלישית משלמין: אלא סיפא נמי. לאוקמה בדוחקא בשלש כיתות הא בתרי סגיא ובדאפכיהו ואזמינהו ורישא כדמשמע בשלשה ולא בדאפכיהו ומיהו מינה ליכא למידק מידי:

ניפוק

מסורת הש"ס

(ה) [לעולם רש"ס],

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ודקא אפכינהו ואזמינהו:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה אי דמאחרי כו' יום שני הוה. וקשה לי הא כזה לא בעי שלומי דכי העידו היה בתמת מייב חכו בכלל מה דמפני אלא דלקדמי אקדומי וכמ"ש רש"י ד"ה דמקדמי דכל שקודם שבאת כת שייב להעיד נעשה מעשה סגי. וכו"ל לרש"י לפרש דמאחרי שאומרים שאחר שהעידו נעשה המעשה ול"ע:

מוסף תוס'

א. להוציאו לחירות. ר"פ. ב. גבי עידי נערה המארוסה שאין נהרגין, מתוך. ר"פ. ג. שמודה. ר"פ. ד. והביא אותם עדים להעיד כדבריו. ר"פ. ה. לא מצו למימר לטובתך באנו, דודאי לסייע לרב לפוטרו בדמי שן כדבריו [באן]. ואפי' לא הביאם הרב אלא באו מאליהם מ"מ כיון שהעבד מזמין את רבו לדין, א"כ כי אתו הנך סהדי. ר"פ. ו. אלא יפטר בדמי שן. ר"פ. ז. פירש בקונטרס משום דאי הוה בעי הוה אתי לבי דינא ומודה ומיפטר וכמאן דאמר מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור, וקשה דהא מסקינן לקמן (עה ע"א) דבקנס דשן ועין כו"ע מודו דמודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב משום דפוטר עצמו מכלום וא"כ סוגיא דתלמודא דהכא הוי דלא כהלכתא, לכן נראה. ר"פ. ח. דהיכי קאמר כגון דאתו בי תרי כת ראשונה ואמרי סימא את עינו והפיל את שינו ואתו תרי אמצעיים ואמרו הפיל את שינו וסימא את עינו, וא"כ לא היה הדין נגמר על פיהם דמציעאי הניזומין בסיפא משום דהא מכחשי להו קמאי, כי אם היה הדין נגמר על פי הראשונים שאינם מוכחשים מן האמצעיים, דיש בכלל מאתים מנה. ר"פ. ט. דבעו למיתביה ליה דמי עינו. ר"פ. ע"ש.

עין משפט נר מצוה

צה א מיי' פי"ט מהל' עדות הלכה כ:

רבינו חננאל

מדסיפה במיפך והזמה, רישא נמי במיפך והזמה. דקתאני סיפא במיפך מעידנו באיש פלוני שהפיל שן עבדו ואחרי כן סימא עינו שהרי העבד אומ' כן ונמצאו זוממין משלמין דמי עין לרב. ואמ', היכי דאמו או לימא דלא מודו המזימין בחבלא כלל, דמי כוליה עבד בעו לשלומי לרב. אלא דמשהדי הכי אותו היום שהעבדהם שהפיל שן עבדו עמנו הייתם אתו היום במקום פלוני, אלא מקודם לכן סימא עינו ונעמד עמו בדין ויצא לחירות בדמי עינו ואחר כך חבלו והפיל שנו, כי האי גונא ודאי משלמין דמי עין לרב. ומדסיפא לא מיתוקמא אלא במיפך והזמה, רישא נמי במיפך והזמה. והאי דקתאני משלמין דמי עין לרב אחר שפוחתין לו דמי השן. וחזרנו לבאר דוקיא דרבה (דדייק מהא מתניתא דהכחשה תחילת הזומה היא, מנין. ואמ' רב אשי רבה הכין) דייק מדרישא בשלוש כיתות סיפא נמי בשלוש כיתות, ואי איפשר להעמיד ההכחשה ברישא דקימא לן האחרונים מכחישין את הראשונים ואם נאמר שהעידו הראשונים כי הפיל ואחר כך סימא ונתחייב הרב לתת דמי עין לעבד, ובאו אחרים והכחישום ואמ' סימה ואחר כך הפיל, נמצאו הראשונים מוכחשין. באה כת שלישית והזימו כת הראשונה, חייבין לשלם דמי עין לרב היה לו לומר ולמה [אמרה הברייתא דמי עין לעבד אלא ודאי כת] האמצעית נמצאו זוממין והם מכחישין ולא מוכחשין [ולא שמע' מינה ולא מידי כי כך] דייק רבה מסיפא. ומוקמה לסיפא כגון דאתו תרי ואשהידו דהפיל [שינו ואחר כך סימה] עינו דבעי הרב לשלם דמי עין ובאו אחרים והכחישו ואמ' סימא ואחר כך הפיל [ובאה] כת שלישית והזימו את הכת הראשונה המוכחשת וכיון שהוזמו נתחייבו לשלם דמי עין לרב כדקתאני בברייתא ודייק רבה מדבדיני ממונות הוכחשו ואחר כך הוזמו משלמין הם, הכי נמי בדיני נפשות אם הוזמו אחרי שהוכחשו נהרגין. ובא אביי ודחה לדוקיא דרבה, והתקפה דר' זירא פשוטה ודחויה היא,

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

עד: מרובה פרק שביעי בבא קמא

הוה ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. אבל אי אין נהרגין
לא חסיב ליה שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ותימה לר"י[א] דבכל
גמרא משמע [ב] אפי' התרו בו למלקות ולא למיתה דאע"ג שלעולם
לא יבא לידי חיוב מיתה כיון שלא התרו בו למיתה חשיב ליה
שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ובפרק מי
שהחשיך (שבת דף קנד. ושם ד"ה בגלאו)
אמר דאין לוקין על לאו דמחמר
משום דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת
ב"ד לשאר מלאכות אע"ג דבמחמר
אין בו חיוב מיתה ובפ"ק דעירובין
(דף יח:) אמר דאין לוקין בתחומין
דהוי אזהרה נמי להוצאה ואפי' מאן
דפליג נמי לא קאמר אלא משום דמי
כתיב אל יוציא אל יצא כתיב אע"פ
שאין מיתה בתחומין אפילו למ"ד
דאורייתא ותי' ר"י דשאני לאו דלא
תענה דגלי ביה קרא דלקי מוהיה
אם בן הכות הרשע כדאמרינן
בריש מכות (דף ג: ושם) ובפ"ק
דסנהדרין (דף י. ושם[ב]) וכיון דגלי קרא[ב]
מוקמינן ליה לקרא במקום שאין יכול
לבא לידי חיוב מיתה כי היא דהתם
דמעידין שהוא בן גרושה או בן
חלוצה או כמו עדים שהוכחשו בנפש
למ"ד אין נהרגין כשהוזמו לבסוף
אבל למ"ד נהרגין אין סברא להעמיד
בו הפסוק כיון שיכול לבא לידי חיוב
מיתה וכי פריך התם[ג] דת"ל מלא
תענה פי' ולמ"ל קרא דוהיה אם בן
הכות הרשע ומשני משום דה"ל לאו
שאין בו מעשה הוה מלי לשויי דהוה
לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד כה"ג
בעלמא לא לקי אלא[ד] דבעי לשויי
לכ"ע אפי' אליבא דר"מ דנפקא ליה
אזהרה לעדים זוממים מקרא אחריתא
בפ"ק דמכות (ד' ד:) [ה] וא"ת והשתא
דמשני משום דה"ל לאו שאין בו מעשה
לא אתי אליבא דר' יהודה דאמר (שם)
לאו שאין בו מעשה לוקין עליו וי"ל דלחיק
טפי לשויי כר"מ משום דאייתי התם
(שם.) בסיפא גבי מאתים זו וגבי מלקות
משמע דבבן גרושה או בן חלוצה
מודה א"ל אתי דהוה שיוויא כרבי
יהודה דהא טעמא דרבי יהודה
דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין
עליו משום דגמר ממוליא ש"ר
ומעדים זוממין בבנין אב ואי לאו
דגלי בעדים זוממין מוהיה אם בן
הכות הרשע הוה אמרי' בכל דוכתי
דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו
וא"ת דההיא שיוויא היכי אתי אליבא
דר"מ והא לר"מ בלא והיה אם בן
הכות הרשע ידעינן דלקו עדים
זוממין מע"פ שאין בו מעשה דגמרינן
ממוליא ש"ר כי היכי דגמר בפ"ק
דמכות (שם:) ממוליא ש"ר עדים
זוממין לוקין ומשלמין וי"ל דלא"ג
דגמר ממוליא ש"ר היינו דוקא לענין
שלוקין ומשלמין משום דאיכא לאוקמי
כדי דשעתו לדרשה אחריתי[ו] כדאיתא
בגלאו ערבות (כתובות דף לג.) אבל
לענין לאו שאין בו מעשה דילפינן מלעשות בגלאו הן הלוקין (מכות ד' יג:) דבעינן לאו שיש בו מעשה לא הוה גמרינן ממוליא ש"ר אי לאו
דגלי קרא בהדיא ועוד וי"ל דמוליא ש"ר גופיה לא נפקא לן דלקי אלא מוהיה אם בן הכות הרשע כדאמר בכתובות פרק נערה (ד' מו.)
דגמר ויסקו מויסקו כו' והא דאמר בפ"ק דמכות (ד' ד:) ורבנן הא' לא תענה מאי דרשי ביה ההוא מיבעי ליה לאזהרת עדים זוממין
פי' ולהכי לא לקי אלא אדרבעים במעידים על פלוני שחייב לא בעי למימר דלא לקי אלא אזהרת עדים זוממין לאזהרת
מיתת ב"ד דהא במעידים עליו שהוא בן גרושה בן חלוצה אמרי רבנן דלקי ובמעידים שחייב לפלוני מאתים זו אי לאו כדי רשעתו היו לוקין
ומשלמין[ו] אלא ה"פ הוה מבעי ליה לאזהרת עדים זוממין דמשום כאשר זמם לא לקו כשמעידים על פלוני שחייב מלקות אלא משום
לא תענה דלא ענש הכתוב אא"כ הזהיר[ז] הלכך אלא דלא תענה לא לקי שמוציא פי' שילקו משום עדות שקר שהעידו ומשום כאשר
זמם ומרוייהו משום לאו אחד[ח] אבל במעידים שחייב מאה זו דבלאו קרא דלא תענה היה מתחייב לשלם משום כאשר זמם דממון לא
בעי אזהרה התם ודאי אי לאו כדי רשעתו הוה לקי מלא תענה וכן במעידים שהוא בן גרושה או בן חלוצה[ט] **כי אתא עד אחד מצטרף בהדיה.**
למ"ד סנהדרין (ד' ג.) אין עדותן מצטרפת עד שיעידו שניהם כאחד הוי הכא השני מצטרף בהדיה היינו שיעידו שניהם[ט] (א) בד"ד:
מסוס

ניפוק בעינו הפיל את שינו ניפוק בשינו
סימא את עינו והפיל את שינו ניפוק בעינו
ושינו אמר אביי עליך אמר קרא [ו]תחת עינו
[ז]ולא תחת עינו ושינו תחת שינו ולא תחת
שינו ועינו אמר רב אידי בר אבין אף אנן
נמי תנינא גנב ע"פ שנים וטבח ומכר על
פיהם ונמצאו זוממין משלמין לו את הכל
מאי לאו דהעידו על הגניבה וחזרו והעידו
על הטביחה והוזמו על הגניבה וחזרו
והוזמו על הטביחה והא כיון שהוזמו על
הגניבה לגבי טביחה הוה להו מוכחשין
וקתני משלמין לו את הכל ואי ס"ד הכחשה
לאו תחילת הזמה היא אטביחה אמאי
משלמין אלא לאו ש"מ הכחשה תחילת
הזמה היא אמרי הכא במאי עסקינן כגון
שהוזמו על הטביחה תחילה ובפלוגתא
עדים שהוכחשו ולבסוף הוזמו ר' יוחנן ור"א
חד אמר נהרגין וחד אמר אין נהרגין תסתיים
דר"א הוא דאמר אין נהרגין דאמר ר"א
עדים שהוכחשו בנפש לוקין ואי ס"ד ר"א
הוא דאמר נהרגין אמאי לוקין הוה ליה
לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד [ח]וכל לאו
שניתן לאזהרת מיתת ב"ד [ט]אין לוקין עליו
אלא לאו ש"מ ר"א הוא דאמר אין נהרגין
תסתיים לוקין תרי ותרי נינהו מאי חזית
דסמכת אהני סמוך אהני אמר אביי אמר
הרוג ברגליו: **מתני'** [י]גנב ע"פ שנים [כ] וטבח
ומכר ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו משלם
תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ד' וה'
[ל]גנב וטבח בשבת גנב וטבח לע"ז [מ]גנב
משל אביו ומת אביו ואח"כ טבח ומכר
[נ]גנב והקדיש ואח"כ טבח ומכר משלם
תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ד' וה'
[ס]ר"ש אומר קדשים שחייב באחריותם
משלם תשלומי ד' וה' שאין חייב באחריותם
פטור: **גמ'** על פי עד אחד פשיטא אמרי
הא קמ"ל ע"פ עצמו דומיא דע"פ עד אחד
מה ע"פ [עד] אחד כי אתי עד אחד מצטרף
בהדיה מיחייב ע"פ עצמו נמי כי אתו עדים
מיחייב לאפוקי מדרב הונא אמר רב דאמר
רב הונא אמר רב [ע]מודה בקנס ואח"כ
באו עדים פטור: גופא אמר רב הונא אמר
רב מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור:
איתיביה רב חסדא לרב הונא מעשה בר"ג שסימא את עין טבי עבדו והיה
שמח שמחה גדולה מצאו לר' יהושע אמר לו אי אתה יודע שטבי עבדי יצא
לחירות אמר לו למה א"ל שסמיתי את עינו אמר לו אין בדבריך כלום [א] שכבר
אין לו עדים הא יש לו עדים חייב ושמעינן מינה מודה בקנס ואח"כ באו עדים
חייב א"ל שאני ר"ג [ב] [פ]דלא בפני ב"ד אודי והא ר' יהושע אב בית דין הוה
שלא

ניפוק בעינו וכשינו. ולעולם דמי לא ניתב ליה: **מאי לאו שהעידו על הגניבה וחזרו והעידו.** שנגב בלחד בשבת: **וחזרו והוזמו.** שטבח בשני בשבת והוזמו על יום לראשון בשלישי בשבת: **וחזרו והוזמו.** ברביעי בשבת על יום שני: **וקתני משלמין ד' וה'.** ואע"ג דמשלישי בשבת היו מוכחשים על הטביחה דכיון דלא גנב לא טבח: **על הטביחה תחילה.** ונתחייבו בתשלומי שלשה ועדיין עדות גניבה קיימת וכשהוזמו ונתחייבו בכפל הרי ממשה: **ובפלוגתא.** לתנאי ורבא פליגי נמי ר' יוחנן ור' אלעזר: **דאמר ר"א עדים שהוכחשו בנפש.** ולא הוזמו: **לוקין.** משום לא תענה[ד]. ואע"ג דמיתת ב"ד הוא עונשו של לאו: **מאי חזיס דסמכת כו'.** בשלמא הזמה מידום גזירת הכתוב הוא אבל הכחשה לאו מידום [ו] [כשתסרה] גופה של עדות הוא דכתביה רחמנא: **בגא הרוג ברגליו.** אותו שאמר עליו שהוא נהרג בא מי ברגליו לפניו: **מתני' משלם תשלומי כפל.** דהאיכא שהדי שגניבה: **ואינו משלם ד' וה'.** על הודאת עצמו דמודה בקנס פטור: **וגנב וטבח בשבת.** פטור אטביחה דהוי מתחייב בנפשו: **ומת אביו.** והוא יורשו ולא הוי טביחה כולה באיסורא: **גנב והקדיש.** כי קא טבח דהקדש טבח ולא דבעלים: **ר"ש אומר כו'.** בגמרא[ה] מפ' אהייא: **גמ' ע"פ עד אחד פשיטא.** בשלמא ע"פ עצמו אצטריך לאשמועינן דמודה בקנס פטור אלא ע"פ עד אחד למה לי: **כי אתי עד אחד מצטרף.** דהלכה [ו]כר' יהושע בן קרחה דאמר סנהדרין (ד' ג.) שומעין דברי של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין את דבריו: **כי אתו עדים מחייב.** וכי אמרי' דמודה בקנס פטור היכא דלא באו עדים אחרי כן: **טבי.** שם העבד: **והיה שמח.** לפי שעבד כשר היה והיה מתאוה לשחררו אלא שהמשחרר עבדו עובר בעשה[ז]: **שכבר אין לך עדים.** ועל פי עצמך לא תשלם קנס: **הא יש לו עדים.** ואתו בתר דודאה חייב:
שלא

[א] [שבת קנד. עירובין יח: סנהדרין פו: מכות יג: שבועות ז.]. [ב] [לעיל עח: נעקין נה:]. [ג] [לעיל עא:]. [ד] [לעיל יד:]. [ה] [שמות כז]. [ו] [דברים כא]. [ז] רש"ל ועי' מכות ה., [ח] [לקמן עו.]. [ט] נראה שיש למחוק כריש"ק ולהגיה במקומו כרבי נתן אך מאחר שמבואר שם בסנהדרין ג. לריש"ק מודה לרבי נתן נראה לאין למחקו מהרש"ש. [י] [ברכות מז:]. [כ] [ד"ה משום]. [ל] נראה לע"ל כדפרישית בגלאו ערבות וי"ל בד"ה לאין].

תורה אור השלם

1. וְכִי יַכֶּה אִישׁ אֶת עֵין עַבְדּוֹ אוֹ אֶת עֵין אֲמָתוֹ וְשִׁחֲתָהּ לַחָפְשִׁי יְשַׁלְּחֶנּוּ תַּחַת עֵינוֹ: שמות כא כו

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כי אמת וכו' שייסס כאחד בג"ד:

גליון הש"ס

גמ' בבא הרוג ברגליו. כריתות כד ע"א: **מתני'** ובמה מכבר ע"פ עד אחד. והא דלא מסיימן דמתחייב שבועה להסמיס העד ופ"ר לשבע דהא נעשה פסול ע"י שיש שמעידים שגנב. והו"ל חשוד דמגנבו בשבע ובטל היינו דבקנס אינו צריך לשבע נגד העד כיון דאילו מודה מיפטור וכמ"ש תוס' לעיל דף מא ע"ב ד"ה מודה ובו' דאין סברא לומר וכו': **תד"ה** ה"ל בו' **אפ'** התרו בו למלקות. ע' סנהדרין דף סג ע"א תד"ה משום:

הגהות הגר"א

[א] גמ' שכבר אין לו עדים. ר"ב ס"מ דלף לגאת ידי שמיס אין צריך בקנס בלא עדים. ירושלמי פ"ג דמכות. וכ"ה לאמת רבינו. רשב"ם. וכ"ה מולק (ועי' בהגר"א יו"ד סימן קפא סק"ז): [ב] שם דלא בפני ב"ד אודי. ר"ב ד"ה הלדגא בלשון מוממין:

מוסף תוס'

א. ומה בבן, מ"מ עדים שהוכחשו מלא תענה נפקא ולא תענה ניתן לאזהרת מיתת ב"ד דעדים זוממין, ונהי דהוכחשו ואינו יכול לבוא לידי מיתת ב"ד מ"מ חשיב לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. כ"פ. ב. מלקות בהדיא אע"ג דניתן לאזהרת מיתת ב"ד. תוס' שבת קנד ע"א ד"ה בגלאו. ג. [א]הא דמפיק עולא דעדים זוממין דוקין מוהצדוקין את הצדיק. תוס' שבת שם. ד. דהחוא שינויא לא הוי אתי אליבא אליבא דרבנן, דלר"ש איכא תרי לאוי חד לאזהרה [ב]כאשר זמם כו' וחד למילקי עליה, ולהכי ניחא טפי למימר טעמא דלאו שאין בו מעשה. תוס' שבת שם. ה. מולא יוסיפו לעשות. תוס' מכות ד ע"ב ד"ה ורבנן. ו. משמע דלוקין אלאו דלא תענה משום דגלי לן קרא דוהיה אם בן הכות. תוס' סנהדרין י ע"א ד"ה משום. ז. ונמצא הך דלקי מכאשר זמם הוי משום אזהרה דלא תענה. תוס' סנהדרין שם. ח. [ד]אי אפשר להלקותו שמונים על לאו אחד. תוס' סנהדרין שם. ט. שפיר לקי מלא תענה. תוס' סנהדרין שם. י. בשיטמ"ק בשם רבינו יעקב: ואפילו למאן דאמר עד שיעידו שניהם כאחד יכול [הראשון] לחזור ולהעיד עליו.

מוסף רש"י

וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין. לאזהרת דבר שחייבין עליו מיתת ב"ד (מכות יג.) שלא יעשה כן שמתחייב עליו מיתת ב"ד (ערובין יח:) דלא ענש מיתה אלא אם כן הוהיר, הלכך עיקר אזהרתו למקום שיש בו מיתה אתלא ולא למלקות (שבת קנד.). אין לוקין עליו. שלא ניתן לאו זה לאזהרת עונש מלקות כשאר לאוין, שהרי הוקיף להוהירו שאם לא כן לא היה יכול לחייבו מיתה (מכות יג.) אפילו לא התרו בו למיתה והתרו בו למלקות, דהשתא לא מיקטע, אפילו הכי לא לקי, דלאזהרת מיתה ניתן ולא למלקות (ערובין יז: וכע"ז סנהדרין פו:). **גנב והקדיש ואח"כ טבח ומכר משלם תשלומי כפל.** (לעיל סח:) דכשגנבה מוקין הוא (גיטין נה:) **ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה.** דהא כי טבח דהקדש טבח ורעהו אמר רחמנא ישלם שיש לרעהו ולא להקדש, וסיון דפטרייה מכפל הו לא מחייב בטביחה ומכירה, דתשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא שלשה וארבעה, הוי ליה שלשה וארבעה (לעיל סח: וכע"ז גיטין נה:). **קדשים שחייב באחריותם.** גנב שגנב קדשים מבית בעלים, אם קיבלם בעליו עליו באחריות, כגון דאמר הרי עלי עולה וכפרים זו, **משלם תשלומי ד' וה'.** דאע"ג דלאו דיליה הוה אלא דהקדש, כיון דגורם לממון הוא, דלא מיא בידו בעי לשלומי, כדדייה דמיא (לעיל נא:) משום דגורם לממון הוא, ואע"ג דהקדש לאו ממון בעלים הוא וכהקדש לא שייך קנס דרעהו כתיב (כתובות לד.).

רבינו חננאל

והא נמי דרב אידי בר אבין פשוטה ודחויה היא. כפלוגתא, פיר' דברי רבה אינן דברי הכל אלא כפלוגאתא, עדים שהוכחשו ולבסוף הוזמו ר' יוחנן [ור' אלעזר, חד אמ' נהרגין כרבה וחד אמ' אין נהרגין, חולק עליו. ומסיימינן לה דר' אלעזר הוא] דאמ' אין נהרגין דאמ' עדים שהוכחשו בנפש לוקין וקימא לן כל לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין אין לוקין עליו, והללו כיון שהוכחשו לוקין משום (שמות כ, יב) לא תענה, שמע מינה דאין עליהן דין מיתת בית דין. **ואקשינן** אלו מכחישין את אלו ואלו את אלו, למה לוקין, מי מוכיח שהאחרונים הם המעידין באמת, שמא האחרונים משקרין. ופירק אביי אלא נתברר שודאי הראשונים שיקרו כגון שהעידו כי פלוני הרג את פלו' ובאו אחרים ואמרו כחשתם לא הרגו, ואמרו הראשונים לאחרונים אתם כחשתם שתאמרו לא הרגו, ועדיין חולקין בא להורג ברגליו. זה וכיוצא בו הוא שאמ' ר' אלעזר לוקין. ובכתובות פרק האשה שנתאלמנה (יט, ב) אמ' רב ששת הכחשה תחלת הזמה היא ודחאה רב נחמן. ואשכחנן בתלמוד אלו הן הנחנקין (סנהדרין פו, א) איתמר עידי גניבה ועידי מכירה בנפש, חזקיה אמ' אין נהרגין ר' יוחנן אמ' נהרגין. חזקיה אמ' כר' עקיבה דאמ' דבר ולא חצי דבר, ור' יוחנן כרבנן דאמרי דבר ואפילו חצי דבר. ואף על גב דחזקיה רבו של ר' יוחנן (שבת קיב. ב) כיון דקימא לן דליתה לדר' עקיבה גם השמועה דחזקיה נדחית, ור' אלעזר תלמיד ר' יוחנן הוא **וראינו** שאמר רבינו שמואל גאון דצ"ל עדים שהוכחשו ואחר כך הוזמו אין לוקין ואין משלמין ואין נהרגין. ולא הביא ראיה ברורה לדבריו, לפיכך לא דחינן להא דר' יוחנן ודרבה. **מתני'. גנב על פי שנים, על פי עצמו וכול'. פשיטא,** דהא קימא לן מודה בקנס פטור. ואוקימנה דומיא דעד אחד, מה עד אחד כי אתו שהדי אחרינא מצטרפי לחייב, כך על פי עצמו אם באו עדים אחרי שהודה חייב, ולאפוקי מדרב דאמ' רב מודה בקנס (פטור) ואחר כך באו עדים פטור. **מתיב רב חסדא** על הדא דרב מעשה ברבן גמליאל שסימתה עין טבי עבדו ואמ' לו לר' יהושע טבי עבדי יצא לחירות שסימתי עינו, ואמ' לו ר' יהושע לא יצא לחירות שהרי אין לך עדים, הא יש עדים אף על פי שהודיתה יצא לחירות, שמע מינה מודה בקנס ואחר כך באו עדים חייב. ופריק, לעולם כדאמרינן וכי אמרי' מודה בקנס פטור במודה בבית דין ורבן גמליאל שלא בבית דין, ואף על גב דר' יהושע אב בית דין הוה

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

שלא בביתי דין הוה. לא היו בית דין יושבין ולא מקום ישיבת ב"ד הוה אלא בשוק הודיה לו: **שכבר הודיה.** משמע אפילו אתו עדים בתר הכי פטור: **ממלא דדיינין פרט למרשיע את עצמו.** והאי קרא למ"ל מאשר ירשיעון אלהים נפקא פרט למרשיע את עצמו אלא לאו שמע מינה חד למודה בקנס ולא [ה] בעדים וחד למודה בקנס ואחרי כן באו עדים: **מיבעי ליה לגנב עצמו.** לחייב כפל לגנב עצמו דדרשינן כלל ופרט מהמצא תמצא כדתנא דבי חזקיה [ג]: **גנבתי.** וחייב עצמו בקרן: **אבל לא טבחתי ולא מכרתי.** רבותא דאמרי' כדאמרינן לקמן [ע"כ] דאע"ג דאמטיבתה לא הודה ומגלא שטבח או מכר דבאו עדים פטור דכיון דמכפל איפטור ליה בהודאה דגנבתי מו לא מחייב ארבעה וחמשה דכיון דמגלית כפל מיגייהו הוי ליה תשלומי אלשה וארבעה והכי לא כתיבי: **ויעידו.** לאחר שהודה ויתחייב קנסא: **לשמואל ודאי תנאי היא.** דהא לא מצי למימר דתנא קמא קאי כוותיה דהשתא ומה הכא דשמע שממשמשין ובאין וממחת ביעתותייהו אודי פטר ליה ואף ע"ג דהדרו אתו כל שכן מודה מעצמו ואח"כ באו: **ורב מי לימא.** מי איצטריכא ליה לאוקמי מילתיה כתנאי או דלמא מצי לשנויי לר' אלעזר בר ר' שמעון אליביה ולמימר דשני ליה לר' אלעזר בין דאה עדים שממשמשין ובאין למודה מעצמו בלא פחד עדים: **מספברא מילתיה דרב.** דפטור אפילו אם באו עדים: **באומר גנבתי.** דחייב עצמו לשלם קרן מיהא בהודאה הלכך הודאה גמורה היא ופטור מכפל ומארבעה וממשה: **שהרי פטר עצמו מכלום.** בהודאה דטביחה לא היה מחייב עצמו בכלום שהיה יודע שהמודה בקנס פטור הלכך לאו הודאה היא ומשלם אם באו עדים ולא אמריגן מודה בקנס ובאו עדים פטור אלא היכא דאיכא דאיכא קרן וקנס דאיחייב ליה ממונא בהודאתו ומתכוין להחזיר ממון: (ד) **אמר רבא** גרסינן ולא גרסינן אמר ליה. קפחתיהו לסבי דבי רב. רב המנונא קרי סבי דבי רב כדאמר בפ"ק דסנהדרין (דף יח:): [ו] **[קפחתין].** [ז] יש בידי תשובה לקפח דבריו: **הא רבן גמליאל.** בהודאה שסימא את עין עבדו פטור עצמו מכלום היה דאין כאן אלא קנס וכי מודה מפטר מאיליו והא חזינן לעילא דאותביה רב חסדא לרב הונא ולא קא משני ליה איתמר נמי אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן גנבתי ובאו עדים שגנב פטור שהרי חייב עצמו בקרן אבל אמר לא [ח] גנב ובאו עדים שגנב וחזר ואמר טבחתי ומכרתי ובאו עדים שטבח ומכר חייב [ט] שהרי פטר עצמו מכלום אמר [י] רבא [יא] [קפחתי] לסבי דבי רב דהא רבן גמליאל פוטר עצמו מכלום הוה וקאמר ליה רב חסדא לרב הונא ולא קא משני ליה איתמר נמי אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן גנבתי ובאו עדים שגנב פטור שהרי חייב עצמו בקרן אבל אמר לא [יב] גנב ובאו עדים שגנב וחזר ואמר טבחתי ומכרתי ובאו עדים שטבח ומכר חייב שהרי פטר עצמו מכלום אמר רב אשי מתניתין ברייתא נמי דיקא מתניתין דתנן גנב על פי שנים וטבח ומכר ע"פ עד אחד או על פי עצמו משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה למה לי דתני גנב על פי שנים ליתני גנב וטבח [ומכר] על פי עד אחד או על פי עצמו אינו משלם אלא הקרן אלא

משום ביעתותא דעדים קא מודה. והא דאמר בפרק שבועת העדות (שבועות ד' לג:) דלרבי אלעזר בר' שמעון לא משכחת לה דמודה מפי עצמו דפטור אלא היכא דליכא עדים כלל היינו אליבא דשמואל: **אמר** ליה **רבא** (טז) **קפחת לסבי דבי רב.** פי' בקונטרס [א] ליעבדת תלמידים שבבית המדרש שאמר דבר שאינו דהא רב הונא דידע מילתיה דרב גדול [ב] ממך אין לו זה החילוק וקשה דבכל דוכתי הוי קיפוח לשון גילוח כמו לקפחני בהלכות הן באין בפ' שני דקדושין (ד' נב:) ודגזיר (ד' מט:) וכמו קפחיהו לתלתא רבנן סמיכי בטעותא גיטין (ד' מט:) ורשב"ם פי' דל"ג אמר ליה רבא אלא אמר רבא קפחתי לסבי דבי רב פירוש גלחתי את רב המנונא שהוא סבי דבי רב והוכחתי לו מכח דברי רב הונא שהיה יודע דברי רב יותר ממנו שאין לחלק [ג] כמו שחילק והביא ראיה מפ"ק דסנהדרין (ד' יח: וסס [ד]) דאמר התם אמרי בי רב רב הונא ופריך והאמר רב הונא אמרי בי רב ומשני אלא אימא רב המנונא ולהכי קרי ליה סבי דבי רב וקשה מדא שמוחק כאן בספרים אמר ליה ועוד דאין דרך לומר אימתר נמי [ד] אמרי שהגא את דבריו ועוד דכוותיה דרב המנונא דייק מתני' ובריתא כדאמר בסמוך ולרב הונא מפקא מתני' מדברי רב ונראה לפרש אמר ליה רבא (יז) קפחת לסבי דבי רב כלומר אמר ליה רבא לרב המנונא גלחת את רב הונא שהוא סבי דבי רב שהוא לא ידע לחלק כאשר חלקת [ה] וכסנהדרין מפרש ר"ת אימא רב המנונא פירוש לא תימא אמר רב הונא אמרי בי רב אלא אמר רב המנונא אמרי בי רב [ו] וכן משמע לפי האמת נמי הוי אמרי בי רב רב הונא דבהערל (יבמות ד' פג: וסס [ז]) קאמר בי רב מני רב הונא ורב הונא אין הלכה קאמר ובקונטר' דחק סס לפרש דהא דאמר בסנהדרין אימא רב המנונא דוקא היכא דמוכח דהיינו היכא דאיכא אמר רב הונא אמרי בי רב אתם הוי רב המנונא [ז] וקשה דא"כ כי קאמר בסנהדרין שלחו מתם רבי יוסי בר חנינא מחכו עליה במערבא ר' אלעזר ופריך הא שלחו מתם לרבי יוסי בר חנינא מונא כו' ומשני אלא איפוך ה"ל לשנויי היכא דמוכח [ח] שאני [ט] ועוד דלא יתכן כלל שיאמר רב הונא משום רב המנונא שהיה תלמיד תלמידו כדמשמע בריש הלל (עירובין ד' סג.) [י] ואין להאריך כאן בזה:

ברייתא

עוד כי הא דרב המנונא אמ' גנבתי ובאו עדים ואמ' שגנב פטור שהרי חייב עצמו בקרן, אבל אם אמ' לא גנבתי וכו'. אמ' רב אשי מתניתין ברייתא דייקן כרב המנונא וכו' יוחנן ודברים פשוטין הן.

שלא בבית דין הוה קאי והתניא אמר לו אין בדבריך כלום שכבר הודית מאי לאו תנאי היא האי תנא דאמר שכבר אין לך עדים סבר מודה בקנס ואחר כך באו עדים חייב והאי תנא דאמר שכבר הודית סבר מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור לא דכ"ע מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור ובהא קמיפלגי האי תנא דאמר שכבר אין לך עדים סבר חוץ לב"ד הוה והך תנא דאמר שכבר הודית סבר בבית דין הוה: איתמר מודה בקנס ואח"כ באו עדים רב אמר פטור ושמואל אמר חייב [ו] אמר רבא בר אהילאי מאי טעמא דרב [1] אם המצא בעדים תמצא בדיינין פרט למרשיע את עצמו למה לי [2] מאשר ירשיעון נפקא אלא ש"מ מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור ושמואל אמר לך ההוא מבעי ליה לגנב עצמו [ז] כדתנא דבי חזקיה איתיביה רב לשמואל [ח] ראה עדים שממשמשים ובאים ואמר גנבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי אינו משלם אלא קרן אמר ליה הכא במאי עסקינן כגון שחזרו עדים לאחוריהם והא מדתני סיפא רבי אלעזר בר' שמעון אומר יבואו עדים ויעידו מכלל דתנא קמא סבר לא אמר ליה שמואל לאו איכא ר' אלעזר בר' שמעון דקאי כוותי אנא דאמרי כר' אלעזר בר' שמעון לשמואל ודאי תנאי היא לרב מי לימא תנאי היא אמר לך רב אנא דאמרי אפי' לרבי אלעזר בר' שמעון עד כאן לא קאמר ר' אלעזר בר' שמעון התם אלא משום דקא מודי מחמת ביעתותא דעדים אבל הכא דמודה מעצמו אפי' ר' אלעזר בר' שמעון מודה אמר רב המנונא מסתברא מילתיה דרב [ט] באומר גנבתי ובאו עדים שגנב פטור שהרי חייב עצמו בקרן ובאו עדים אמר לא גנבתי ובאו עדים שגנב וחזר ואמר טבחתי ומכרתי ובאו עדים שטבח ומכר חייב [י] שהרי פטר עצמו מכלום אמר (יא) רבא [יב] [קפחתי] לסבי דבי רב דהא רבן גמליאל פוטר עצמו מכלום הוה וקאמר ליה רב חסדא לרב הונא ולא קא משני ליה איתמר נמי אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן גנבתי ובאו עדים שגנב פטור שהרי חייב עצמו בקרן אבל אמר לא (יב) גנב ובאו עדים שגנב וחזר ואמר טבחתי ומכרתי ובאו עדים שטבח ומכר חייב שהרי פטר עצמו מכלום אמר רב אשי מתניתין וברייתא נמי דיקא מתניתין דתנן גנב על פי שנים וטבח ומכר ע"פ עד אחד או על פי עצמו משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה למה לי דתני גנב על פי שנים ליתני גנב וטבח [ומכר] על פי עד אחד או על פי עצמו אינו משלם אלא הקרן אלא

מכלום. כלומר אין זה הודאה שהרי אינו בא להשיב כלום בהודאתו דיודע הוא דמודה בקנס פטור הלכך לפטור עצמו נתכוין: **נמה לי דקסני.** הכי הואיל ואתא לאשמועינן דמודה בקנס פטור לשמעינן דין בכפל ודין בד' וחמשה ומיתני גנב וטבח ומכר ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו אינו משלם אלא קרן אלא לאו ש"מ להכי לא נקט הודאה גבי קרן וכפל דבעי למיתני ע"פ עצמו דומיא דעד אחד ולמימר דאי הדר אתו עדים חייב ואי הוה תני הודאה גבי גניבה תו לא מיתני ליה ע"פ עצמו דומיא דעד אחד דא"נ אתו עדים פטור אבל השתא דלא אודי בקרן דשני עדים שהעידו על הגניבה חייבוהו ומחייב אף בארבעה וחמשה לכי אתו סהדי כר' יוחנן:

ה"ג

קב א ב מיי' פ"ג מהלכות גניבה הלי' ט סמג עשין עח:

מוסף רש"י

אם המצא בעדים. אם תמלא תמצא בעדים, תמצא בדיינין. תמצא הכפל שהוא קנס בדיינין, פרט למרשיע את עצמו. אע"פ שבאו עדים אחרי כן אינו משלם כפל (לעיל סד:), ראה עדים שנמשמשין ובאין. רבותא דאמרינן דאע"ג דממחת ביעתותא דעדים אודי וחייב עצמו בקרן כשאמר גנבתי, אפילו הכי חוא הודאה ונפטר מן הכפל וכיון דאין כאן כפל פטור אף מן הטביחה שכפל בה ובאו עדים שגנבו וטבח ומכר, דכל היכא דליכא כפל ליכא חיוב עונשין, כדאמרינן תשלומי ארבעה וחמשה אמר לחמנא ולא תשלומי אלשה ואלרבעה, וכיון דכפל ליכא אלר אלר ליה חד (שבועות מט:).

רבינו חננאל

חרץ למושב בית הדין הוה וכעין שיחה הוה. ודברי שתי הברייתות פשוטין הן. איתמר, מודה בקנס ואחר כך באו עדים רב אמ' פטור ושמואל אמ' חייב. מאי טעמ' דרב כת' (שמות כב, ג) אם המצא בעדים תמצא בדיינין ישלם פרט למרשיע את עצמו ומודה שגנבהו פטור, האי מאשר ירשיעון אליהם (שמות כב, ח) נפקא, אלא שמע מינה... [ט]) איתיביה רב לשמואל, ראה עדים שממשמשין ובאין ואמ' גנבתי אבל לא... [ב]) משלם אלא קרן, שמע מינה מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור. ופריק שמואל ... [ג]) כר' אלעזר בר' שמע' דאמ' יבואו עדים ויעידו. ואוקמה לשמעתיה כתנאי ואמ' ...7) לא אמ' אלא בשהודה אחר שראה העדים דאיכא למימר דמשום הך בעתתא אודי. אבל במודה [בבית] דין, כגון שתבעוהו בעליו והודה, דברי הכל אף על גב דלאחר כך באו עדים פטור. ובא רב [המנונא] תלמיד רב (לקמן קו, א) לפרש ואמ' מסתברא מילתיה דרב באומ' גנבתי, פיר' אם מודה בגנבה ומחייב עצמו בקרן הוא שאם כפר בטביחה ומכירה ואחר כך באו עדים דפטור. אבל אם כפר בכל ובאו עדים בגניבה ונתחייב וחזר והודה בטביחה ומכירה, אם באו עדים חייב, דהא ודאי הודאתו אינה חשובה הודאה, איעדומי מיעדים וכל (הודאה) [הודאה] שאינו מחייב עצמו כלום אינה הודאה. ואמ' ליה רבא והא רב חסדא אותיב לרב הונא תלמידיה דרב מעשה דרבן גמליאל דלא מחייב עצמו בהודאתו כלום, ולא שני ליה הדין שינויא, אלא אמ' הודאה זו חרץ לבית דין היתה. ולא השיב רב המנונא תשובה. ואמ' ר' יוחנן

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

תורה אור השלם

1. אם הִמָּצֵא תִמָּצֵא בְיָדוֹ הַגְּנֵבָה מִשּׁוֹר עַד חֲמוֹר עַד שֶׂה חַיִּים שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם: שמות כב ג
2. עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: שמות כב ח

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ליה רבא קפחתיהו לסבי דבי רב: (ב) שם אבל אמר לא גנבתי וכו': (ג) רש"י ד"ה מבעי ליה וכו' דבי מזקיה. כ"כ לעיל סוף דף ס"ג: (ד) ד"ה (אמר רבא גרסי' ולא גרסינן אמר ליה). מת"מ וע"ב זהו מפי' רשב"ם ותא"ל מס"ד קפחתיהו לסבי דבי רב לעיגת והכעסת וכיעות לכל בני היפיפה של בית המדרש בתמרך לפייסם דבר שתיו ותשובתו בגלדו ומ"ש בפנים זהו פי' רש"י ואלפי זה שפיר גרסי' אמר ליה ותא"ל מה"ד (רב המנונא קרי וכו' דבריו) תת"מ וע"ב גם זה מפרש"ס: (ה) תוס' ד"ה אמר ליה וכו' רבא קפחתיהו לסבי דבי רב שאמרת דבר: (ו) בא"ד ולא לפרש אמר ליה רבא קפחתיהו לסבי:

מוסף תוס'

א. רבא אמר ליה לרב המנונא. רשב"ם. ב. בר"פ ובר"פ: יותר. ג. בדברי רב. רשב"ם. ד. פירוש כרב המנונא. ר"פ. ה. שכוונת יותר בדברי רב, וכשהקשה לו רב חסדא היה לו [לרב הונא] להשיב כן. [רשב"ם, וכדפירשת כן הוא, דלרב הונא דלא חילק קשה דיוקא דמתניתין לרב כדדייק לעיל [עד ע"ב] על פי עצמו דומיא דעל פי עד אחד, אבל לדידך ניחא, דמתניתין מיירי בפוטר עצמו מכלום כדמסיק בסמוך. ר"פ. ו. [ז]בכל מקום שתמצא אמר רב הונא אמרי בי רב, לא תימא רב הונא אלא אימא אמר רב המנונא אמרי בי רב. תוס' יומא פג ע"ג ד"ה אמרי. ז. אבל היכא דאיתמר סתמא, ודאי הוי רב הונא. רש"י יומא פג ע"ב. ח. [ד]הוה רבי אלעזר. תוס' יומא שם. ט. אבל סתמא הוי רבי יוסי בר חנינא, ולעולם מחכו עלה ר"א. תוס' יומא שם. י. [ד]רב חסדא תלמיד דרב הונא הוה כדמוכח בסוף פרק אלו מציאות (ב"מ לג ע"א) וברישא הדר (עירובין סב ע"ב), ורב המנונא תלמיד דרב חסדא הוה כדמוכח בפ"ק דקידושין (כה ע"א). תוס' סנהדרין יח: ד"ה אלא, ועי' תוס' יומא שם.

(ו) אפ"ל 'מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור'. (ז) אפ"ל 'טבחתי ולא מכרתי אינו'. (ח) אפ"ל 'כגון שחזרו עדים לאחוריהם, וסבר'. (ט) אפ"ל 'לך רב אפי' ר' אלעזר'.